

„Actes de la recherche en sciences sociales”, nr. 57—58, iunie 1985

Numărul dublu al revistei, apărut în iunie, este consacrat temei numite în mod tradițional „sociologia familiei”, însă sub o titulatură specifică sistemului teoretic al lui Pierre Bourdieu: *Strategiile de reproducere*. Primul studiu, *Strategii matrimoniale și alegere a obiectului incestuos*—dotă, diplomă, libertate sexuală, prenume, este semnat de Bernard Vernier, autorul unor cercetări mai îndelungate pe teme matrimoniale într-o regiune din Grecia (Karpathos). Se constată poziția dominantă a bărbaților pe o piață matrimonială dereglată, situație care îi determină să solicite an de an o dotă tot mai mare și, concomitent, îi obligă să participe la înzestrarea cu asemenea dote a sursorilor lor. Pe de altă parte, școlarizarea permite evitarea efectelor inflației dotale, diplomele înlocuind vechile determinanțe ale valorii sociale. Legăturile familiale fiind extrem de puternice, așa cum se poate constata inclusiv prin dispunerea dormitoarelor în spațiul domestic, alegerea partenerului ia adesea forma unei alegeri a „obiectului incestuos”, în special în ceea ce B. Vernier numește „fetişismul prenumelui”: calculul variațiilor frecvenței cu care se ia în căsătorie cineva având același prenume ca un membru al propriului grup domestic ar putea să ofere un bun instrument de lucru istoricilor înruderii (cf. p. 129). Studiul următor, al lui Roland Lardin, *Se poate clasa familia hindusă?*, are ca nucleu de discuție noțiunea tradițională a științei sociale indiene, aceea de *Hindu joint family*, apărută ca produs al discursului „indianist” urmărind să unifice ideologic, dar și din perspectivă juridică și a administrației fiscale, reprezentările existente asupra societății indiene. Spre sfârșitul secolului XIX, în India engleză este impus un drept scris și savant (dreptul anglo-hindus), adesea în contradicție cu drepturile locale și cutumiare, dar care are meritul de a fi permis cimpului juridic să atingă un nivel de disciplină, de organizare și de uniformitate neatins nici în Anglia vremii (p. 32). În aceeași perioadă, constituirea unui cimp de producție al statisticilor de stat duce la impunerea unei imagini divergente și concurente a familiei indiene, autoritatea cifrelor opunându-se autorității textelor juridice, dar și, concomitent, sprijinindu-se reciproc. Reprezentării familiei întinse reunind sub același acoperiș mai multe generații cu același indivizibil patrimoniu economic și simbolic, recensămintele îi substituie reprezentativitatea unui mesaj de talie relativ

modestă și de profunzime genealogică relativ limitată (p. 34, 35). În sfârșit, odată cu profesionalizarea sociologiei în anii '20 ai acestui secol, discursurile divergente ale cimpului juridic și ale celui statistic sint înlocuite cu discursurile concurente din cimpul relativ unificat al științelor sociale, definițiile contradictorii ale acestei *Hindu joint family* fiind elucidate prin reconstruirea sistemului de principii de clasare care dau naștere grupurilor de „neamuri” ale acestei entități colective. Familia indiviză hindusă, care este în același timp un sistem de reprezentări și o grupare familială, apare modelată de practicile succesoriale care nu pot fi disociate de sistemul de strategii de reproducere în care sint înscrise (p. 129).

Victor Karady continuă să valorifice și în acest număr rezultatele cercetărilor expuse în numărul precedent, publicând studiul *Spre o teorie sociologică a căsătoriilor interconfesionale*—cazul nupțialității maghiare sub *vechitul regim*. Căsătoriile mixte, o excepție în societatea maghiară semi-tradițională unde regula era dată de homogenia religioasă, apar legate de progresele secularizării și de diminuarea controlului exercitat de diferitele biserici asupra socializării morale și a alegerii partenerului. Analizarea istorică, întemeiată pe statisticele maghiare privitoare la nupțialitate, arată că, după o creștere pe termen lung, are loc o stagnare a „mixității” între cele două războaie, precum și o supra-nupțialitate mixtă odată cu slăbirea interdicțiilor indeosebi în mediul urban, înregistrându-se sub acest aspect diferențe însemnate între catolici, protestanți și evrei. Inegalitățile între sexe și între grupurile confesionale în privința căsătoriilor mixte se exprimă, printre altele, prin probabilitățile diferențiale de a se converti și de a impune un acord asupra cultului copiilor ce ar urma să se nască. Slaba fecunditate și instabilitatea superioară a căsătoriilor mixte se explică în primul rând prin regimul lor demografic deosebit (vrsta înaintată a partenerilor, recrutarea preferențială din păturile medii cultivate, etc.).

Numărul mai cuprinde de asemenea următoarele studii: Remi Lenoir, *Prăbușirea bazelor sociale ale familismului*; Dominique Merlić, *Franța familiilor: întrebunfările lui*

Le Play și ale cartografiei; Michel Pinçon, *Un patronat paternal*; Rémy Ponton, *Educația morală a ruralilor. Vei fi agricultor. Istoria unei familii de cultivatori. Un manual de lectură al școlii primare*; Christian Corouge, Michel Pialoux, *Cronica Peugeot*. Neputând prezenta

conținutul tuturor acestor studii, nu ne rămâne decât să recomandăm acest număr din *Actes de la recherche en sciences sociales* tuturor celor interesați de sociologia familiei.

Mihai Dinu Gheorghiu

„Schweizerische Zeitschrift für Soziologie”, nr. 2/1984

Deși tema acestui număr de revistă se referă la existența muncitorilor străini din țările occidentale și, mai ales, din Elveția, concluziile teoretice ale autorilor pot fi utile, credem, tuturor acelor specialiști care se ocupă de fenomenele de mobilitate socială și de migrație, cât și de cele naționale și, îndeosebi, de problemele de interferență etno-culturală.

Cele nouă articole din revistă urmăresc ideea centrală a conceptului de „univers cultural de tranziție” (kulturelle Zwischenwelt), concept menit să surprindă specificul cultural al unei populații, în cazul acesta, al muncitorilor imigranți, care și-a părăsit locurile de origine fără să renunțe la ele, și nu aspiră la preluarea culturii din țara gazdă, fiind totuși influențată de aceasta. În articolul lor, R. Hettlage și A. Hettlage-Varjas susțin existența unui astfel de „univers de tranziție” și îl înțeleg ca o entitate în sine, un „integrat” care face ca populația emigrată să aibă o identitate națională aparte. Totodată, autorii combat ipoteza după care muncitorul străin nu ar mai aparține, sub aspectul cultural, nici universului său de proveniență și nici celui din țara gazdă și, deci, el ar fi un fel de „pelerin între două lumi”. În sprijinul teoriei lor autorii arată că acesta trebuie să-și creeze universul lui, o identitate nouă care îmbină elemente din ambele culturi. Ei se întreabă, dacă ar putea apare, astfel, chiar o nouă etnie. În concluziile lor, ei recomandă factorilor politici popularizarea culturii, precum și etnicizarea ei, aceste elemente fiind indispensabile integrării populației de emigranți într-un mediu nou.

Strădaniile lui R. Twenhöfel aprofundează cercetarea universului cultural al muncitorilor imigranți, el ocupându-se de conflictul cultural în rindul muncitorilor străini. El arată că pentru buna lor integrare nu trebuie să existe contradicții în ce privește, de exemplu, normele „culturii publice” (motivate pregătirii școlare, ale ascensiunii sociale, etc.). Dificultățile de orientare în noul mediu stau sub influența unor grupuri din mediul de proveniență (familie, organizații) și rezultă din unele aspecte ale „culturii particulare” (timp liber, obișnuințe culinare, îmbrăcăminte). Pentru a putea surprinde procese de formare ale noii identități, Twenhöfel acordă prioritate

conceptului de „univers cultural de tranziție” față de conceptul de cultură, pentru a face mai inteligibilă „dialectica dintre manifestarea tradiției și adaptare” în viața cotidiană a străinului pe planul valorilor, al structurilor și al comportamentului.

Un grup de patru articole se ocupă de diverse aspecte ale „bi-culturalității” din acele zone din țările occidentale, unde există mulți muncitori imigranți. De exemplu, W. Schiffauer arată pericolul care se ivește atunci când ei încearcă o emancipare de la cele două culturi (cea de origine și cea gazdă), renunțând conștient la cultura lor de origine dar, totodată, nedorind să accepte în întregime cultura țării gazdă, ceea ce ar duce la o dublă înstrăinare a acestui „popor de tranziție”.

Ultimele trei articole analizează problema perenității etnoculturale sub aspectul specific al fiecărei generații de emigranți; articolele continuă cercetarea identității în „universul cultural de tranziție”. M. Oriol combatte concepția lui Marcuse despre omul unidimensional și anistoric și demonstrează că din strădaniile omului — aici, ale muncitorului străin — de afirmare și din strădaniile pentru o istorie proprie rezultă multidimensionalitatea existenței sale. În conturarea acesteia, perenitatea elementelor etnoculturale are o pondere însemnată. Și pentru generația a doua de emigranți, trecutul național are o valoare deosebit de mare, apartenența bi-culturală, devenind cel mai însemnat principiu de ordonare a vieții, are un caracter negentropic, arată M. Oriol, și acest autor propune ca țările gazdă să nu mai pună accent pe o identitate exclusivă, ci pe una multidimensională. Bielefeld afirmă importanța existenței posibilității de întoarcere în țara de origine. Această are o însemnată imensă în procesul de integrare în țara gazdă atunci când nu este impusă, ci rămâne o decizie individuală liberă a celui în cauză.

R. Hettlage explică perenitatea etnicității prin faptul că aceasta este un izvor al conștiinței politice și sociale și, ca atare, ar fi, ca și religia, un important element determinant al comportamentului politic.

Marta Vogl

Revista națională despre educație „Education Canada” se vrea un magazin canadian consacrat problemelor educației în epoca contemporană. Editată de Asociația canadiană pentru educație, cu o apariție trimestrială, și scrisă de către și pentru practicienii din domeniul educației, revista oferă articole înfățișând cele mai diverse opinii legate mai ales de învățământul elementar și secundar din Canada.

Numărul „Spring 1985” cuprinde 8 articole al căror conținut vizează în principal două categorii de probleme: una axată mai ales pe chestiuni de ordin financiar și consecințe ale lor, specifice unui învățământ „de piață” (după cum îl numește chiar autorul unuia dintre articole) cum este cel canadian și reprezentată de exemplu de articolul *Restraining, reforming and reallocation* (Restraint, reform, and reallocation) de Thomas Fleming în care sînt analizate schimbările survenite în perioada 1981-1984 în politica financiară în ce privește școlile publice în provincia British Columbia (din Canada), o serie de consecințe ale acestora în ce privește desfășurarea învățământului elit și o prognoză pentru următoarele decenii, iar cealaltă este legată de problema formării profesorilor și a testării competenței lor așa cum apare ea în Canada și este tratată în majoritatea articolelor din acest număr. În cele ce urmează ne vom ocupa de cea de a doua categorie de articole. Din ea fac parte studiile: *Testarea competenței profesorilor* (Teacher competency testing) de Ron C. Conklin, *Golul existent în domeniul pregătirii profesorilor* (The void in teacher education) de Gail A. Caisy, *STTM un model de instruire sistematică a profesorilor* (STTM a systematic teacher training model) de Ron E. McBride și *Ordinatorul și resursele umane* (L'ordinateur et les ressources humaines) de Clermont Barnabé.

Luată în ansamblu aceste articole evidențiază atenția tot mai mare acordată în prezent în Canada formării și testării profesorilor pentru ciclul elementar și secundar. Astfel asistăm la un interes general orientat în direcția îmbunătățirii calității corpului profesoral manifestat pe de o parte prin introducerea unor „teste de competență” și pe de alta prin elaborarea unor programe mai consistente de formare a profesorilor. În ce privește problema testării S.U.A. apar ca fiind în avans față de Canada care abia începe să-și pună această problemă. Potrivit lui R. C. Conklin în S.U.A. există un sprijin larg acordat testelor de competență, multe state avînd deja elaborată o legislație care obligă cadrele didactice ca și pe cei ce aspiră la meseria de dascăl să-și dovedească competența în diferite momente ale carierei lor, prin examinări scrise și demonstrații de competență în situații reale de predare.

Un aspect nesatisfăcător în legătură cu aceste teste îl reprezintă absența certitudinii

asupra faptului că trecerea lor cu rezultate bune asigură succesul și la catedră. De fapt, cei mai ușași par a considera că trecerea cu succes a unui test de competență nu garantează reușita profesională scontată ci doar faptul că, în acest caz, incompetența va fi mai puțin probabilă. În timp ce rezultatele slabe la testările respective indică o probabilitate crescută a incompetenței și deci a eșecului în activitatea de profesor.

Problema programelor de formare și instruire (antrenare) a viitorilor profesori nu este nici ea mai simplă. Ca și în cazul testărilor, nimeni nu știe cu certitudine dacă conținutul programelor de instruire pentru viitorii profesori este într-adevăr în acord cu nevoile reale ale unui profesor. Programele instituțiilor care se ocupă de formarea profesorilor obligă încă la asimilarea de teorii plicticoase și irelevante, care nu oferă nici un fel de sprijin în practica muncii curente de profesor, și, prin urmare, în loc să constituie o experiență pozitivă de învățare aceste programe sfîrșesc prin a fi percepute negativ de către cei ce le urmează.

În scopul îmbunătățirii pregătirii viitorilor profesori a fost elaborat STTM (un model de instruire sistematică a profesorilor). Acesta este un sistem flexibil adaptabil diversității activităților de predare și de învățare. STTM este destinat ca o componentă de sprijin, care să fie folosită conjugat cu programele de formare și instruire și nu ca un substitut al acestora din urmă. La rîndul său, STTM are șapte componente.

1. Selecție și diagnostic — dacă se dorește ca instruirea să fie efectivă, detectarea și diagnosticarea nevoilor specifice de instruire pentru fiecare dintre cursanți este esențială, deciziile diagnostice urmînd să influențeze întreaga activitate ulterioară. Detectarea unor asemenea nevoi specifice de instruire se poate realiza de exemplu prin intermediul unor chestionare speciale.

2. Instruire programată — o succesiune programată de antrenare a deprinderilor de bază adecvate nevoilor profesorilor neexperimentați.

3. Instruire neprogramată — reprezintă componenta creativă a modelului. Aici, cursantul este expus unui șir de experimente pentru realizarea cărora se pot folosi cele mai diverse materiale (filme, manuale, benzi etc.) cu un conținut ales în funcție de nivelul și de nevoile cursanților.

4. Practica — este o componentă cheie a modelului. Ea se poate face în laboratoare speciale sau în clinici și în cadrul ei cursanții pot aplica tehnici de predare consacrate sau/și unele originale.

5. Evaluare în vederea revizuirii programului — Informațiile deprimite prin observații,

jurnalele profesorilor ș.a. sînt adunate și evaluate pentru considerarea unor eventuale modificări sau revizuii care se dovedesc necesare în programul cursantului.

6. Revizuirea sistemului — mijloc de revizuire a conținutului instruirii astfel încît acesta să corespundă nevoilor în continuă schimbare (evolutive) ale cursantului.

7. Urmărire și evaluare — este o componentă cel mai adesea neglijată în toate programele de instruire a profesorilor, dar care poate căpăta o valoare deosebită. Aceasta se referă la urmărirea și evaluarea activității profesorilor și după încheierea instruirii. Menținerea legăturii cu profesorii ce au urmat programul poate oferi celui ce a condus instruirea dovezi privind succesul sau insuccesul instruirii și unele piste de urmat în scopul îmbunătățirii programului.

Deși vizează tot problema pregătirii profesorilor, articolul *Ordinatorul și resurse umane* diferă de cele precedente, reprezentînd un avertisment asupra chestiunilor ridicate de introducerea unor tehnologii noi, în care calculatorul ocupă un loc central pentru învățămîntul canadian actual. Potrivit autoarei studiului, o introducere neplanificată și (așa cum, potrivit autoarei, a avut loc în Canada) neprecedată de o pregătire prealabilă corespunzătoare a personalului didactic contribuie nu atât la dezvoltarea procesului instructiv cît la mărirea listei factorilor de stress asupra copiilor și profesorilor.

La stress-ul existent în învățămîntul canadian care este se pare în creștere (stress-ul resimțit de către profesori și avînd drept surse fenomene ca: acte de vandalism din partea elevilor, diverse presiuni administrative, presiuni din partea părinților etc.), se adaugă tehnostress-ul, definit ca fiind „anxietate resimțită de individ în fața unei tehnologii noi”. Trebuie spus că stress-ul este considerat aici nu din perspectiva strictă a disconfortului pe care îl cauzează profesorul, ci în relație

directă cu randamentul obținut de profesor în munca sa. Astfel, o creștere a numărului factorilor de stress și/sau o accentuare a acțiunii acestora duce inevitabil la scăderea randamentului profesorilor, iar în cazul nollor tehnologii, implicit, la rezultate slabe, contrare scopurilor introducerii lor.

Preocupată de evitarea tehnostress-ului, autoarea atinge problema nollor roluri ale profesorului în viitor, în măsura în care are loc o tot mai mare pătrundere a calculatorului în toate sectoarele vieții economico-sociale canadiene. În acest sens, autoarea citează pe N. Henchey (*Alternatives to decay: prospects for the teaching profession in the eighties*), în J. Donald Wilson (ed.), *Canadian education, in the 1980s*, Edmonton, Detselig, 1981, p. 244) care consideră 14 asemenea roluri: sfătuitoir sau tutore pentru cei doritori să învețe; animator al unor grupe de cursanți în procesul învățării; modelator de roluri sau de abilități; descoperitor al unor dificultăți în învățare, al unor abilități sau interese; creator de scenarii pentru cele mai diverse programe de studiu sau formarea individuală; critic al metodelor de învățare; expert, recunoscut pentru perspicacitatea sa; erudit, prin cunoștințele sale, prin competența și perspicacitatea sa; consultant generalist pentru indivizi sau grupuri; evaluator al randamentului școlar; mediator între specialiști; traducător și adaptor al programelor de studii la nevoile unor indivizi sau grupuri; cercetător în domeniul învățării; administrator al unor rețele de cunoștințe.

Acest ultim articol sugerează cititorului actualitatea unor preocupări mai vechi, privind pe de o parte nevoia de modernizare tehnică a școlii (rămase de obicei în urmă față de alte sectoare) și pe de altă parte dificultatea de a asigura nollor tehnici modalitățile de utilizare cele mai potrivite.

Nicolae Radu, Mircea Radu

„Population and Development Review”, vol. 11, nr. 2, 1985

Numărul de față al cunoscutei reviste prezintă un număr interesant și diversificat, cu o problematică actuală și, deseori, presantă.

Jeffrey G. Williamson¹ ridică două întrebări în articolul său: Ceea ce s-a întîmplat în timpul revoluției industriale în Anglia corespunde macroimplicațiilor modelului clasic al forței de muncă excedentare? Se impune adoptarea unui model neo-clasic care să fie mai adecvat, descrierii revoluției industriale engleze?

Salariile muncitorilor au rămas stabile pînă în 1820, așa cum preconizau economiștii cla-

sici, dar acest aspect se poate explica atît printr-un model neo-clasic care ține seama de războaiele epocii, cît și prin modelul forței de muncă excedentare. În plus, venirea minii de lucru din Irlanda pe piața engleză nu a frînat în mod semnificativ creșterea salariului iar dezvoltarea inegalităților sociale după 1820 nu a diminuat invențiile. Concluzia este că premisele centrale ale modelului bazat pe forța de muncă în surplus nu sînt viabile, fiind infirmate de istorie.

Thomas J. Espenshade² examinează tendințele căsătoriei, divorțului și recăsătoririi în

¹ The Historical Content of the Classical Labor Surplus Model

² Marriage Trends in America: Estimates, Implications, and Underlying Causes.

S.U.A. de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, precum și diferențele existente între comportamentul cetățenilor albi și negri. Faptele dovedesc că, din 1960, căsătoria ocupă în viața locuitorilor americani un loc tot mai periferic. Sînt expuse consecințele acestei situații asupra nașterilor nelegitime, a situației familiale a copilului precum și maniera în care este afectată situația economică a familiei. Autorul expune apoi patru teorii care încearcă să explice evoluția căsătoriei prin prisma avantajului economic, venitul tinerilor adulți, dezechilibrul existent între numărul de bărbați și cel al femeilor precum și prin așa-zisa presiune a modernizării, după care familia ar cădea în desuetudine.

Susan Greenhalgh² a studiat de aproape situația unor țări din Asia orientală remarcînd că, de mai mulți ani, acestea au făcut progrese remarcabile în materie de creștere economică și egalitate interfamilială. Dar succesele au fost repurtate, uneori, cu prețul unei inegalități crescînde între sexe.

Autoarea arată că inegalitatea dintre bărbați și femei se accentuează, în special cînd este vorba de accesul la educație, loc de muncă, venit. În țările respective, capitalismul și statul nu au făcut decît să ofere părinților

Sexual Stratification: The Other Side of „Growth with Equity” in East Asia

„Sprawy Międzynarodowe”, nr. 9, 1984

Revista lunară, politico-stiințifică „Sprawy Międzynarodowe”, editată, de patru decenii, de către Institutul Polon pentru Relațiile Internaționale din Varșovia, publică — în numărul 9/1984 — o serie de studii ale unor teoreticieni, practicieni și alți specialiști în sfera problemelor internaționale actuale, în domeniul politic, economic și cultural.

Între acestea se evidențiază în mod deosebit studiul — *Ideea de „cultură europeană” în concepțiile de unificare a Europei Occidentale*, semnat de Kazimierz Krzysztofek, director adjunct al Institutului pentru problemele culturale din Capitala Poloniei, consacrat unei problematice extrem de arzătoare și importante.

În acest amplu studiu, K. Krzysztofek, remarcabil culturolog polon, pune în lumină strădaniile grupărilor federaliste vest-europene. de a înăfșui, prin intermediul culturii, unificarea — în modalități, limite și nuanțe diferite — a continentului nostru.

Teoreticienii federaliști și adepții lor încearcă, în ultima vreme, să acrediteze ideea de „cultură europeană”, pe baza căreia, chipurile, țările europene, îndeosebi, cele din partea

miștoace noi (educație și locuri de muncă) pentru a întări ierarhii străvechi, de tip patriarhal.

Roland Pressat⁴ bazîndu-se pe publicații recente ale Oficiului central de statistică al U.R.S.S. prezintă ansamblul situației demografice din această țară, făcînd o seamă de comparații cu situația existentă înainte de revoluție.

S-au făcut progrese în lupta contra mortalității, în schimb, în ultimele decenii, nupțialitatea în mod tradițional intensă și precoce a fost puternic perturbată, datorită pierderilor imense masculine suferite în cursul războiului. Se constată, în plus, o creștere a numărului de divorțuri precum și o fecunditate în declin, caracterizată prin niveluri foarte diferite în diverse republici.

Revista conține, de asemenea, recenzii ale unor cărți care tratează probleme ale populației în țări de pe toate continentele, precum și informații pentru cercetătorii care lucrează în acest domeniu.

Prin întregul conținut și înalta profesionalitate a articolelor revista se impune, încă o dată, ca o publicație prestigioasă, ce oferă informații utile, bine documentate și verificate.

Dinu Tenodici

Historical Perspectives on the Population of the Soviet Union

occidentală a continentului, trebuie, să se constituie cît mai repede într-o „comunitate” într-o „uniune” care să asigure o integrare deplină a țărilor amintite, atît în sfera politicii interne, cît și externe.

Un pas înainte în această direcție se consideră că a făcut Parlamentul European care a adoptat, în februarie 1984, un „proiect de transformare a Comunității Economice Europene într-o Uniune Europeană”, ceea ce ar însemna o integrare economică completă, ... integrarea în sfera culturii, justiției și a multor sfere ale politicii interne a statelor membre”. Pînă în prezent, însă, proiectul nu a intrat în vigoare. El se află în atenția guvernelor și a altor factori de decizie ai statelor Comunității Economice Europene.

K. Krzysztofek face un scurt istoric al orientării federaliste vest-europene, deosebind trei tipuri de „ideologii” care propuneau tot altfel de variante de unificare a Europei: 1. ideologia Europei „mici”; 2. ideologia Europei „mijlocii” și 3. ideologia Europei „mari” (p. 92—94).

Prima variantă — conturată în perioada constituirii structurilor Comunității Economice Europene de la „șase” la „zece” țări, cite

sint în prezent, a avut un „caracter instrumetal”, justificând — pe de o parte — dezideratul integrării acestor țări, iar pe de altă parte, oferind politicienilor argumente pertinente în această direcție.

„Ideologia Europei mijlocii” și-a propus integrarea exclusiv a țărilor capitaliste europene. După depășirea perioadei „războiului rece” această ideologie a fost substituită de „ideologia Europei mari”, inițiată de Charles de Gaulle care viza formarea unei „Europe a patriilor”, cuprinsă între „Atlantic” și „Ural”. Această viziune s-a stins însă odată cu inițiativa ei.

În schimb, ideea Europei „mari” a fost preluată de reprezentanții Bisericii Universale care au promovat și susținut înființarea „unei comunități moral-spirituale și de civilizație”, bazată pe „valorile fundamentale în care s-a dezvoltat civilizația europeană, în frunte cu valorile creștine”.

Alii teoreticieni vest-europeni susțin ideea „regionalizării Europei”, variantă care, ar însemna un „progres în raport cu statul național”.

Numitorul comun al tuturor concepțiilor integraționiste vest-europene îl constituie „ideea de cultură europeană” pe care susținătorii lor doresc din răspundere să o acrediteze, ca argument major al acestui deziderat mai vechi. Asistăm însă la o amplă confruntare de opinii pe această temă, care pune în evidență o serie de exacerbari. Astfel, unii europeniști supralicitează rolul Europei în făurirea pro-

priei civilizației, precum și a civilizației întregii umanități; alții văd în Europa un „arbitru al culturilor”, iar în cultura europeană — „un filtru” al devenirii culturilor din afara Europei ș.a.m.d.

Politica culturală desfășurată de ideologii europenismului se concretizează într-o serie de măsuri care au fost deja puse în practică: înființarea unor organisme instituționale la nivel european, ca „Asociația culturii europene”, Centrul internațional al integrării europene care editează publicația „Europe en formation”, prezentată nu de mult cititorilor revistei „Viitorul social” (nota n.—E.S.); înființarea în unele țări membre ale C.E.E. a unor „școli europene” a unei „universități europene”, în cadrul cărora cursurile se predau în patru limbi „pentru copii și tineret până la vârsta de 19 ani”.

Teul politici culturale promovată de C.E.E. îl constituie „făurirea conștiinței coparticipării la moștenirea culturală europeană”. Problema nu este nici simplă, nici de scurtă durată. Dacă în ceea ce privește scopul orientării culturale a ideologiilor europenismului este cît se poate de clar, — transformarea culturii acestor țări într-o „solidă infrastructură a integrării europene — căile de înfăptuire a acestui proiect, necesită un proces complex și îndelungat, care se află într-o legătură nemijlocită cu schimbările intervenite în situația internațională.

Eugenia Ștefan

„Politika-Tudomány”, nr. 1/1985

Revista Școlii Politice Superioare a Partidului Muncitoresc Socialist Ungar apare, începînd din anul 1985, cu un titlu nou — „Politika-Tudomány” (Știință — Politică) —, sub o nouă formă și cu intenția înnoirii conținutului, propunîndu-și ca principal obiectiv de a contribui nu numai la ridicarea nivelului învățămîntului politic, ci și la fundamentarea științifică a practicii politice.

În introducerea la primul număr pe anul 1985, al noii reviste se argumentează necesitatea schimbării, subliniindu-se că „modificările deceniului trecut, criza economică mondială și agravarea situației internaționale, stagnarea procesului de la Helsinki, inegalitățile, pe alocuri contradicțiile proprii noastre dezvoltări interne, deplasările în cadrul structurii societății noastre, în sfera economică și culturală și în cadrul raportului dintre acestea din urmă au mobilizat forțele gândirii și acțiunii politice”. În aceste condiții — se arată în continuare — cel de-al XIII-lea Congres al PMSU oferă un vast program întregii activități de cercetare din domeniul științelor sociale prin hotărîrea sa care acordă o însemnătate

crescîndă „analizei teoretico-istorice pe baze marxiste a realității ungare actuale și a mediului internațional”.

Acest prim număr al revistei încearcă să răspundă exigențelor sporite prin publicarea unor studii și articole variate tematic, semnate de cunoscute personalități ale științelor sociale ungare. Astfel, academicianul Kálmán Kulcsár este prezent în acest număr al revistei cu studiul intitulat „Înnoirea socială — politică — știință în care abordează problemele inovației în practica socială ungară și rolul jucat de știință în cadrul procesului de inovație. Sub titlul *Rolul deciziilor politice în conducerea economică* cercetătorul György Szoboszlai, de la Institutul de științe sociale din Budapesta, se ocupă de cîteva componente aparținînd domeniului politicii sociale, de problema rolului economic al partidului ca parte a sistemului politic.

Alături de cele două articole citate rubrica „Teorie — politică” mai conține studiile *Interes și sferă publică. Observații pe marginea dilemei Voltaire — Marat* de Gábor Fodor, *De la calea neoplatonistă la orientarea socialistă*

de György Csáki și Funcțiile reprezentării inter-
reselor în sistemul politic al RFG de Gyula
Lakatos.

La rubrica „Aniversări” putem citi arti-
colul consacrat de István Tóth concepțiilor
lui Lukács referitoare la problemele de poli-
tică culturală în perioada guvernelor de coa-
liție (1945—1948). Mai semnalăm în rubrica
„Istorie” două materiale consacrate imaginii
socialismului în perioada social-democrației
ungare timpurie (de Tibor Erényi), și concep-
țiile legate de sistemul politic al socialismului

în gîndirea conducătorilor Partidului Tăcu-
nesc Național din Ungaria (autor Péter Benkő).
Revista se încheie cu o serie de recenzii con-
sacrate unor noi apariții editoriale în domeniul
literaturii social-politice.

Prin varietatea tematică și prin seriozitatea
cu care sînt abordate problemele puse în dis-
cuție, acest număr al revistei „Politika—
Tudomány” este orientat către realizarea desi-
deratelor formulate în introducerea citată.

Irina Marmor